

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Кафедра державного управління і місцевого самоврядування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: **ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ
УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ**

Виконав: здобувач другого (магістерського)
рівня вищої освіти групи БУА
спеціальності 281 «Публічне управління та
адміністрування»
освітньо-професійної програми
«Публічне управління та адміністрування»

Боженко М. О.

(прізвище та ініціали)

Керівник

Філіппова В. Д.

(прізвище та ініціали)

Хмельницький 2025 року

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу

Кафедра державного управління і місцевого самоврядування

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування

Освітньо-професійна програма: Публічне управління та адміністрування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри,

д. держ. упр., професор

_____ **Вікторія ФІЛІПОВА**

« _____ » _____ 2025 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

Боженко Марії Олексіївни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Державна політика соціального захисту учасників бойових дій
керівник роботи Філіппова Вікторія Дмитрівна, д. держ. упр., професор.
затверджена наказом закладу вищої освіти від 16.09.2025 р. № 435-с
2. Строк подання студентом роботи грудень 2025 року
3. Вихідні дані до роботи законодавчі та нормативні документи, підручники, посібники, наукові статті, монографії, мережа Інтернет
4. Зміст кваліфікаційної роботи магістра (перелік питань, які потрібно розробити) Теоретичні засади соціального захисту військовослужбовців. Сучасний стан державної політики соціального захисту військовослужбовців – учасників бойових дій. Вдосконалення державної політики соціального захисту військовослужбовців – учасників бойових дій.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
Робота містить 9 таблиць та 5 рисунків.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Ім'я, прізвище та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
<i>Консультант з написання I-III розділів</i>	<i>Вікторія ФІЛІППОВА, доцент</i>	<i>16.09.2025 р</i>	
<i>Консультант з нормоконтролю</i>	<i>Наталія КРЕТОВА, провідний фахівець</i>		

7. Дата видачі завдання 16.09.2025 р

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Огляд літературних джерел з теми	<i>16.09.2025-19.09.2025</i>	<i>Виконано</i>
2.	Складання і затвердження плану роботи	<i>20.09.2025-24.09.2025</i>	<i>Виконано</i>
3.	Написання I розділу	<i>25.09.2025-14.10.2025</i>	<i>Виконано</i>
4.	Написання II розділу	<i>15.10.2025-28.10.2025</i>	<i>Виконано</i>
5.	Написання III розділу	<i>29.10.2025-16.11.2025</i>	<i>Виконано</i>
6.	Формулювання висновків за темою дослідження	<i>17.11.2025-23.11.2025</i>	<i>Виконано</i>
7.	Оформлення роботи	<i>24.11.2025-26.11.2025</i>	<i>Виконано</i>
8.	Надання роботи керівнику для перевірки та написання подання	<i>27.11.2025-07.12.2025</i>	<i>Виконано</i>
9.	Подання роботи для перевірки у КСПНП	<i>08.12.2025</i>	<i>Виконано</i>
10.	Захист роботи в ЕК		

Здобувач _____ Марія БОЖЕНКО
(підпис) (ім'я та прізвище)

Керівник роботи _____ Вікторія ФІЛІППОВА
(підпис) (ім'я та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Боженко М. О. Державна політика соціального захисту учасників бойових дій – Рукопис. Кваліфікаційна робота магістра за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». Херсонський національний технічний університет. Хмельницький, 2025.

У роботі досліджено державну політику у сфері соціального захисту військовослужбовців – учасників бойових дій в Україні в умовах воєнного стану та сучасних безпекових викликів. Обґрунтовано актуальність проблеми збереження людського потенціалу сектору безпеки й оборони та забезпечення належного соціально-правового захисту військовослужбовців і членів їхніх сімей. Розкрито сутність, зміст і структуру системи соціального захисту, визначено її багаторівневий характер та взаємозв'язок правових, інституційних, організаційних, фінансових і психологічних механізмів.

Проаналізовано нормативно-правове та інституційне забезпечення реалізації державної політики у цій сфері, виявлено ключові проблеми її практичного впровадження, зокрема фрагментарність регулювання, надмірну бюрократизацію процедур, недостатній рівень міжвідомчої координації, регіональні диспропорції у доступі до соціальних послуг, обмеженість кадрових і фінансових ресурсів. Оцінено соціально-економічні та психологічні наслідки реалізації заходів соціального захисту для військовослужбовців і членів їхніх сімей, зокрема у сферах матеріального забезпечення, житлових умов, медичної й психологічної реабілітації, соціальної адаптації та інтеграції у цивільне життя.

На основі узагальнення теоретичних положень, національної практики та міжнародного досвіду обґрунтовано напрями вдосконалення державної політики соціального захисту військовослужбовців, що передбачають перехід до людиноорієнтованої, сервісної та довгостроково спрямованої моделі, розвиток цифровізації соціальних послуг, індивідуального супроводу, міжсекторального партнерства та системного моніторингу ефективності. Зроблено висновок, що реалізація запропонованих підходів сприятиме підвищенню ефективності, адресності та стійкості державної політики, зміцненню довіри до державних інституцій і формуванню підґрунтя для післявоєнного відновлення України.

Ключові слова:

державна політика; соціальний захист; військовослужбовці; учасники бойових дій; воєнний стан; сектор безпеки й оборони; соціально-правовий захист; соціальні гарантії; публічне управління; міжвідомча координація;

цифровізація соціальних послуг; психологічна реабілітація; людський потенціал; ветерани війни; післявоєнне відновлення.

ANNOTATION

Bozhenko M. O. State policy on social protection of combatants – Manuscript. Master's qualification work in specialty 281 "Public management and administration". Kherson National Technical University. Khmelnytskyi, 2025.

The paper examines state policy in the field of social protection of military personnel - participants in hostilities in Ukraine under martial law and modern security challenges. The relevance of the problem of preserving the human potential of the security and defense sector and ensuring proper social and legal protection of military personnel and their family members is substantiated. The essence, content and structure of the social protection system are revealed, its multi-level nature and the relationship of legal, institutional, organizational, financial and psychological mechanisms are determined.

The regulatory, legal and institutional support for the implementation of state policy in this area was analyzed, and key problems of its practical implementation were identified, in particular, the fragmentation of regulation, excessive bureaucratization of procedures, insufficient level of interdepartmental coordination, regional disparities in access to social services, limited human and financial resources. The socio-economic and psychological consequences of the implementation of social protection measures for military personnel and their family members were assessed, in particular in the areas of material support, housing conditions, medical and psychological rehabilitation, social adaptation and integration into civilian life.

Based on the generalization of theoretical provisions, national practice and international experience, directions for improving the state policy of social protection of military personnel are substantiated, which include the transition to a people-oriented, service-oriented and long-term model, the development of digitalization of social services, individual support, intersectoral partnership and systematic monitoring of effectiveness. It is concluded that the implementation of the proposed approaches will contribute to increasing the efficiency, targeting and sustainability of state policy, strengthening trust in state institutions and forming the basis for the post-war recovery of Ukraine.

Keywords:

state policy; social protection; military personnel; combatants; martial law; security and defense sector; social and legal protection; social guarantees; public administration; interagency coordination; digitalization of social services; psychological rehabilitation; human potential; war veterans; post-war recovery.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	11
1.1. Поняття, зміст і структура системи соціального захисту військовослужбовців.....	11
1.2. Реалізація державної політики у сфері соціального захисту військовослужбовців.....	20
Висновки до розділу 1	29
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ – УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ ...	30
2.1. Інституційно-правовий стан реалізації державної політики соціального захисту військовослужбовців-учасників бойових дій.....	30
2.2. Соціально-економічні та психологічні наслідки державної політики соціального захисту військовослужбовців – учасників бойових дій.....	39
Висновки до розділу 2	46
РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ – УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ ...	47
3.1. Актуальні виклики у сфері соціального забезпечення військовослужбовців – учасників бойових дій.....	47
3.2. Запровадження інноваційних підходів та міжнародного досвіду соціального захисту військовослужбовців – учасників бойових дій.....	55
Висновки до розділу 2	65
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	69

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасні виклики безпеці України, спричинені збройною агресією РФ, висунули на перший план питання збереження людського потенціалу сектору оборони та належного соціально-правового забезпечення військовослужбовців і членів їхніх сімей. У цих умовах держава зобов'язана гарантувати захист життя, здоров'я, прав і законних інтересів осіб, які безпосередньо беруть участь в обороні країни, а також підтримку сімей, що зазнають значного психологічного й економічного навантаження через виконання військового обов'язку їхніми близькими.

Державна політика у сфері соціального захисту захисників України формує простір, у якому поєднуються конституційні гарантії, адміністративно-правові механізми, цільові соціальні програми, міжнародні стандарти та практика ефективного управління. Наукові дослідження вказують, що соціальний захист військовослужбовців являє собою системну діяльність держави й органів місцевого самоврядування, спрямовану на забезпечення реалізації визначених законодавством прав, свобод, пільг і гарантій, пов'язаних із виконанням службових і бойових завдань. Важливою складовою цієї державної політики є підтримка членів сімей військовослужбовців, оскільки сім'я виступає осередком збереження моральної й психологічної стійкості особи, що проходить службу. У свою чергу, науковці наголошують на необхідності переходу від патерналістської моделі соціального забезпечення до активної моделі, яка розширює можливості соціальної адаптації, працевлаштування та відновлення людського потенціалу після виконання військового обов'язку.

Аналіз нормативних документів та практики їх застосування свідчить про наявність низки проблем, зокрема фрагментарність регулювання, нерівномірність доступу до гарантій, недостатній рівень координації між суб'єктами реалізації державної політики та обмеженість інноваційних підходів у сфері соціального забезпечення. Водночас національна безпека

України як державний пріоритет безпосередньо залежить від належної підтримки військовослужбовців, які забезпечують обороноздатність держави та її стійкість до загроз .

Отже, потребує подальшого наукового осмислення питання вдосконалення механізмів державної політики у сфері соціального захисту військовослужбовців з урахуванням актуальних безпекових викликів та міжнародного досвіду.

Практичні механізми реалізації соціальної політики в контексті соціального захисту населення розробляли Н. Болотіна, В. Бульба, О. Васильєва, С. Горбунова-Рубан, А. Дегтяр, В. Єлагін, О. Жадан, Т. Кагановська, О. Крутій, Л. Новак-Каляєва, В. Собченко, Н. Статівка, О. Труш, О. Шкуропатський, О. Щербініна та ін. У роботах С. Бєлая, А. Гриб, І. Дацюк, О. Кондратенко, М. Кравченко, Ю. Калагін, В. Кривошей, А. Кириченко, В. Кучер, Б. Михайлов, В. Мисюра визначено концептуальні засади вироблення державної політики розвитку системи соціального захисту військовослужбовців і ветеранів (УБД) та розкрито окремі методологічні аспекти її реалізації.

З позиції науки державного управління, зазначені ідеї та положення викладені в працях таких науковців, як В. Авер'янов, В. Бакуменко, М. Білинська, А. Горілого, Ю. Ковбасюк, В. Куйбіда, Е. Лібанова, Р. Нижник, О. Палій, В. Романов, І. Рудкевич, В. Скуратівський, Ю. Сурмін, С. Телешун, В. Тертичка, Д. Терещенко, П. Шевчук та ін.

Однак, не зважаючи на вагомий науковий доробок, питання державного регулювання соціального захисту військовослужбовців-учасників бойових дій потребує додаткового осмислення.

Мета дослідження полягає у теоретичному та практичному обґрунтуванні напрямів удосконалення державної політики соціального захисту військовослужбовців-учасників бойових дій в Україні.

Для досягнення поставленої мети передбачається виконання таких **завдань**:

- розкрити поняття, зміст і структуру системи соціального захисту військовослужбовців;
- проаналізувати нормативно-правове забезпечення та інституційні механізми реалізації державної політики соціального захисту військовослужбовців;
- визначити основні виклики та проблеми у сфері соціального забезпечення військовослужбовців-учасників бойових дій у період воєнного стану;
- обґрунтувати перспективи вдосконалення державної політики соціального захисту військовослужбовців-учасників бойових з урахуванням інноваційних підходів і міжнародного досвіду.

Об’єктом дослідження є державна політика соціального захисту.

Предметом дослідження виступає механізм реалізації державної політики соціального захисту військовослужбовців-учасників бойових дій.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема: аналіз і синтез для формування теоретичної бази; історичний, категорійний та етимологічний аналіз для уточнення понять; компаративний аналіз для узагальнення міжнародного досвіду; класифікаційний та структурно-функціональний для систематизації нормативно-правових актів і аналізу інститутів; моделювання та прогнозування для розробки моделі політики; соціологічний, статистичний і графічний для оцінки реалізації політики; а також системно-аналітичний, індуктивний, порівняння й моделювання для узагальнення результатів і формулювання рекомендацій.

Структура дослідження. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.